

Nota van toelichting (Deel Uitvoeringsbesluit Wmo 2015)

I Algemeen

1. Inleiding

Op grond van de Wet centralisering tolkvoorzieningen auditief beperkten leef- en werkdomein, luisterlijnen en vertrouwenswerk jeugd is de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015) gewijzigd in verband met het centraliseren van de tolkvoorzieningen ten behoeve van de maatschappelijke participatie van personen met een auditieve beperking. Deze tolkvoorziening wordt niet zoals andere voorzieningen in het kader van de Wmo 2015 door het college uitgevoerd maar door het UWV. Op die manier wordt een centralisatie bereikt in de uitvoering en in de inhoud van alle tolkvoorzieningen voor auditief beperkten, op het terrein van werk, onderwijs en leefdomein.

2. Hoofdpijnen van het besluit

In het besluit worden op grond van artikel 3a.1 van de Wmo 2015 regels gesteld over de omvang en de inhoud van de aanspraak en de voorwaarden waaronder de voorzieningen worden verleend. Voorwaarde voor het verkrijgen van de voorziening is dat betrokkene een auditieve beperking heeft. Hij moet dit één keer aantonen door middel van een medische verklaring van de huisarts of de specialist. Bij ministeriële regeling zal de omvang van de aanspraak worden vastgesteld. Daarnaast is er een mogelijkheid tot het aanvragen van aanvullende uren. In aansluiting op de Wet centralisering tolkvoorzieningen auditief beperkten leef- en werkdomein beoogt dit besluit de bestaande rechten van gebruikers zoveel mogelijk in tact te houden. Dit betekent dat voor de formulering van het besluit zoveel mogelijk is aangesloten bij de regeling die de VNG de afgelopen jaren heeft gehanteerd voor de uitvoering van de tolkvoorzieningen.

3. Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid

Op 15 februari 2018 is UWV verzocht een uitvoeringstoets uit te brengen over dit wetsvoorstel. UWV heeft deze toets op 23 april 2018 uitgebracht. UWV is van oordeel dat de voorgestelde wetswijzigingen en de beoogde uitvoering haalbaar en uitvoerbaar zijn voor UWV. Ook in de invoeringsdatum van 1 juli 2019 is haalbaar, op voorwaarde dat de Europese Aanbestedingsprocedure tijdig is afgerond.

De uitvoeringstoets heeft ook betrekking op twee algemene maatregelen van bestuur (bij de Wmo 2015 en bij de Participatiewet) en twee ministeriële regelingen (idem). Hierin worden uitvoeringsdetails van de tolkvoorziening geregeld.

Het UWV voert het proces van aanvraag tot en met beschikking uit, inclusief de daarbij behorende klantinteractie, en de betaling aan de tolk. Onder verantwoordelijkheid van Het UWV functioneert daarnaast een externe dienstverlener die begeleidende dienstverlening aan de tolkgebruiker en de tolk verleent. Het gaat dan om bemiddeling tussen tolk en tolkgebruiker, achterwacht en spoedgevallen, tolk op afstand, het afhandelen van facturen van tolken, het gebruiksvriendelijk accorderen van tolkfacturen en real-time inzicht in het budget van de klant door de klant zelf. De facto zullen tolkgebruikers dus met twee organisaties van doen hebben. Beide organisaties hebben hun eigen taak maar werken nauw samen. UWV schetst in de toets hoe het proces van aanvraag, toekenning en betaling zal verlopen en hoe zal worden samengewerkt met de in te huren externe partij. UWV is eindverantwoordelijk voor de hele dienstverlening.

Hergebruik van medische gegevens is toegestaan, dus de uitvraag van deze gegevens zal tot een minimum beperkt worden. Medische gegevens kunnen alleen worden ingezien en beoordeeld door daartoe bevoegde functionarissen, namelijk verzekeringsartsen. De verzekeringsarts beoordeelt of er sprake is van een auditieve beperking.

Naast het vaste aantal uren kunnen voor specifieke activiteiten uren worden aangevraagd. Deze kunnen het maximum aantal uren overstijgen. Het gaat om op de persoon toegesneden dienstverlening (maatwerk). Aan de toekenning van deze uren is een aantal voorwaarden verbonden: de aanvrager moet de aanvraag onderbouwen en aangeven voor welke activiteit de uren nodig zijn en nut heeft in het kader van de maatschappelijke participatie. Dit vraagt nieuwe expertise van het UWV bij het beoordelen van de aanvragen.

Voor het leefdomein zal het UWV bepaalde relaties aangaan met organisaties om tolkvoorzieningen ten behoeve van de maatschappelijke participatie te ondersteunen. Te denken valt aan bepaalde evenementen in het kader van zorg of maatschappelijke ondersteuning waar veel mensen met een auditieve beperking komen.

Op grond van de wet kan het UWV zowel putten uit de artikelen die van toepassing zijn verklaard uit de Wajong voor terugvordering. Daarnaast kan het UWV ook bestuursdwang toepassen bij bijvoorbeeld problemen in de kwaliteit van dienstverlening.

4. Regeldruk en financiële gevolgen

In de paragrafen 2.5 en 2.6 van het algemeen deel van de Memorie van Toelichting bij de Wet centraliseren tolkvoorzieningen auditief beperkten leef- en werkdomein, luisterlijnen en vertrouwenswerk jeugd (Kamerstukken II, 35 070, nr. 1 - 4) staat beschreven wat de financiële gevolgen van de maatregel zijn en welke regeldruk deze met zich meebrengt. Conclusie is dat de effecten van de regeldruk voor de burger en tolk licht positief zijn mede vanwege het hergebruik van het gegeven dat iemand een auditieve beperking heeft tussen de verschillende domeinen, zodat een verdere reductie van uitvoeringslasten voor gebruikers bewerkstelligd wordt.

Het Adviescollege Toetsing Regeldruk heeft in het advies van 27 juni 2018 (Kenmerk: MvH/RvZ/MK/bs/ATR0212/2018-U090) geadviseerd over het wetsvoorstel en de lagere regelgeving. Hierbij wordt verwezen naar de toelichting van de Wet centralisering tolkvoorzieningen auditief beperkten leef- en werkdomein, luisterlijnen en vertrouwenswerk jeugd (Kamerstukken II 2018-2019, 35070, nr. 3)

5. Fraude

Het gaat om het verleggen van de verantwoordelijkheid van gemeenten naar Rijk. Het UWV verricht de uitvoering. Het UWV zet de bestaande uitvoeringspraktijk voort. Ten aanzien van dit besluit is een fraudetoets uitgevoerd. Deze regelgeving brengt geen additionele frauderisico's met zich mee. De mogelijke frauderisico's zijn gezien de doelgroep beperkt.

6. Consultatie

Het besluit is in verschillende fasen voorgelegd aan de betrokken partijen (vertegenwoordigende belangenorganisaties van tolken en gebruikers).

Daarnaast is het besluit voor consultatie aangeboden via internet.

PM uitkomsten internetconsultatie.

II Artikelsgewijs

Artikel 4a.1

Dit artikel regelt dat, als hoofdregel, elke auditief beperkte die ingezetene van Nederland recht heeft op een bij ministeriële regeling vastgesteld aantal uur tolkdiensten per bij die regeling vastgestelde periode van het UWV ten behoeve van de deelname aan het maatschappelijk verkeer (leefdomein). Per tolkvoorziening en doelgroep kan een ander aantal uren aan tolkdiensten worden verleend door het UWV. Beoogd wordt om in ieder geval 30 uur per 12 maanden te verstrekken en voor mensen die auditief en visueel zijn in elk geval 168 uur per 12 maanden. Dit vaste aantal uren kan in één keer worden aangevraagd of over meerdere jaren. Bij de aanvraag hoeven geen specifieke doelen te worden aangegeven. Bij declaraties moet wel kenbaar worden gemaakt dat het gaat om de inzet van tolkdiensten ten behoeve van de maatschappelijke participatie.

Naast het vaste aantal uren kunnen ook voor specifieke activiteiten uren worden aangevraagd. Deze kunnen het maximum aantal uren overstijgen. Het gaat om op de persoon toegesneden dienstverlening (maatwerk). Aan de toekenning van deze uren zijn wel een aantal voorwaarden

verbonden. De aanvrager moet de aanvraag onderbouwen en aangeven voor welke activiteit de uren nodig zijn en nut heeft in het kader van deelname aan maatschappelijk verkeer in het leefdoel. De diensten die zijn toegekend door het UWV, moeten ook hiervoor worden ingezet.

Mede in dat licht beoordeelt het UWV of het gevraagde aantal uren in verhouding staat tot het te bereiken doel om de beperkingen op het gebied van de deelname aan het maatschappelijke verkeer, die de beperking met zich meebrengt, zoveel mogelijk weg te nemen. Als niet wordt voldaan aan de voorwaarden kan het UWV de toekenning weigeren. Het aantal aangevraagde uren wordt verrekend met het aantal vaste toegekende uren. Dat betekent dat als men bijvoorbeeld 52 uren extra aanvraagt en 30 'vaste uren' over heeft iemand per saldo dus 22 uren extra heeft ontvangen ten opzichte van de standaard aantal uren. Ten slotte kunnen ook bij ministeriële regeling regels worden gesteld aan de informatie die moet worden aangeleverd bij de aanvraag en de declaratie van de tolkdiensten bij het UWV.

Op grond van artikel 73a wet SUWI kan het UWV gegevens die het heeft verkregen bij de uitvoering van een bij of krachtens deze of een andere wet, zoals de Wmo 2015, aan hen opgedragen taak, verwerken voor de uitvoering van een andere wettelijke taak. Dit besluit regelt deze werkwijze. Het gaat concreet om aanspraken op tolkvoorzieningen op grond van de Participatiewet, Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten, de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen en de Wet overige OCW-subsidies.

Artikel 4a.2

Dit artikel regelt dat het UWV ook uren kan toekennen aan instellingen. Het gaat hier om organisaties die zich specifiek inzetten voor mensen met een auditieve beperking en organisaties die bijeenkomsten in het leefdoel organiseren waarbij tolkgebruikers tot de doelgroep horen. Het UWV betracht ten aanzien van de toekenning aan deze instellingen van tolkdiensten een maatwerkapproach. Het UWV stelt waar mogelijk beleidsregels vast over het aantal toe te kennen uren.

Artikel 4a.3

Dit artikel regelt dat het UWV in een aantal bepaalde gevallen ambtshalve, zonder aanvraag, tolkdiensten kan toekennen. Specifiek gaat het om situaties waar door spoedeisendheid er geen tijd is om een aanvraag te doen. Onder spoed wordt verstaan vooraf niet voorziene noodsituaties op medisch, juridisch of maatschappelijk gebied, waaronder maar niet uitsluitend: spoedeisende hulp, een gesprek met een arts, aangifte of politieverhoor, rechtbankzitting, crisisopname (GGZ) en een uitvaart.

Dit geldt voor toekenning aan instellingen of individuen. Deze bepaling strekt zich ook uit over vreemdelingen die zich buiten de vreemdelingenketen bevinden. Denk bijvoorbeeld aan (ongedocumenteerde) vreemdelingen die tijdelijk gebruikmaken van een opvang voor dak- en thuislozen. In de praktijk zal dit gaan om zeer sporadische uitzonderlijke gevallen. Daarbij is het voor het UWV ook mogelijk om een hardheidsclausule toe te passen als onverkorte toepassing van de regeling tot evident onredelijke situaties of zeer schrijnende situaties leidt.

Artikel 4a.4

De kwaliteit van het werk van de tolken wordt gegarandeerd omdat zij ingeschreven moeten staan in het openbaar register van de stichting Register Tolken Gebarentaal en Schrijftolken. Een tolk kan hier alleen worden ingeschreven als hij de betreffende hbo-opleiding aan de Hogeschool van Utrecht heeft afgerond en aan de nascholingsisen van de stichting voldoet.

De Minister van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

NB: Zie hieronder voor het deel Reïntegratiebesluit

Nota van toelichting (deel Reïntegratiebesluit)

Op grond van de Wet centraliseren tolkvoorziening auditief beperkten leef- en werkdomein, luisterlijnen en vertrouwenswerk jeugd is de Participatiewet gewijzigd in verband met het centraliseren van de tolkvoorzieningen ten behoeve van de ondersteuning bij de arbeidsinschakeling van personen met een auditieve beperking. Deze tolkvoorziening wordt niet zoals andere voorzieningen in het kader van de Participatiewet door het college uitgevoerd maar door het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen. Op die manier wordt een centralisatie bereikt in de uitvoering en in de inhoud van alle tolkvoorzieningen voor auditief beperkten, op het terrein van werk, onderwijs en leefdomein.

In dit besluit worden op grond van artikel 10g Participatiewet regels gesteld over de omvang van de aanspraak, de voorwaarde waaronder de voorzieningen worden verleend en de kwaliteitseisen van de tolk.

Het begrip "tolk" dekt verschillende soorten tolken: tolken gebarentaal (te onderscheiden in onder andere tolken Nederlandse gebarentaal, tolken Nederlands met Gebaren, tactiele tolken voor personen die auditief en visueel beperkt zijn) en schrijftolken. Schrijftolken zijn tolken die een tekstuele weergave van gesproken taal verzorgen. Een tolk kan werken op dezelfde locatie als de auditief beperkte of vanuit een andere locatie; we spreken dan van een tolk op afstand.

De omvang is bepaald op ten hoogste 15% van de werktijd. Met werktijd wordt bedoeld de omvang van de dienstbetrekking of het aantal gewerkte uren als zelfstandige. Dit percentage kan verhoogd worden als in een individueel geval meer uren nodig zijn. Betrokkene moet dit onderbouwd met argumenten aanvragen.

UWV stelt hiertoe beleidsregels op. Voor iemand die in een re-integratietraject zit, en bijvoorbeeld een sollicitatietraining volgt, is een beperking in het aantal uren niet van toepassing. Een dergelijke training is immers eerder te vergelijken met een onderwijssituatie. Het percentage (en zo nodig een verhoging daarvan) geldt wel als iemand bijvoorbeeld op een proefplaatsing werkt met behoud van uitkering. Voor de volledigheid zij vermeld dat voorgaande ook geldt voor niet-uitkeringsgerechtigden.

Voorwaarde voor het verkrijgen van de voorziening is dat betrokkene een auditieve beperking heeft. Hij moet dit één keer aantonen door middel van een medische verklaring van de huisarts of de specialist.

Het UWV mag de verklaring waaruit blijkt dat de persoon op dienstverlening is aangewezen op grond van artikel 73a Wet SUWI ook gebruiken voor de uitvoering van andere werkzaamheden. Ter uitvoering van artikel 8a, vierde lid, van het Reïntegratiebesluit (nieuw) is het UWV bevoegd de verklaring te gebruiken voor de uitvoering van aanspraken op tolkvoorzieningen op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten,

de Wet sociale werkvoorziening, de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen en de Wet overige OCW-subsidies.

De kwaliteit van het werk van de tolken wordt gegarandeerd omdat zij ingeschreven moeten staan in het openbaar register van de stichting Register Tolken Gebarentaal en Schrijftolken. Een tolk kan hier alleen worden ingeschreven als hij de betreffende HBO-opleiding aan de Hogeschool van Utrecht heeft afgerond en aan de nascholingsisen van dit register voldoet.

Den Haag, □□□□□

de Staatssecretaris van Sociale Zaken

en Werkgelegenheid,

T. van Ark